

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

2023 - 2026

Toekomstagenda zorg en ondersteuning voor mensen met een beperking

Met de 'Toekomstagenda zorg en ondersteuning voor mensen met een beperking' wil het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) de zorg en ondersteuning voor mensen met een beperking toekomstbestendig maken. De Toekomstagenda bestaat uit een zestal onderwerpen met een eigen maatschappelijke opgave en doelstellingen.

Toekomstbestendig

De Toekomstagenda zoekt naar vernieuwing in de praktijk van de zorg en bouwt voort op succesvolle resultaten uit voorgaande programma's. Vernieuwende vormen van werken worden zo vanzelfsprekender en kennis wordt veel breder verspreid.

Samen de toekomst tegemoet

De agenda is opgesteld samen met cliënten- en naastenorganisaties, beroepsorganisaties, werkgever-organisaties, verzekeraars en gemeenten. De activiteiten worden dan ook gezamenlijk uitgevoerd.

Wat doen we en voor wie?

Complexe zorg

Mensen met een
licht verstandelijke
beperking

Zorgtechnologie
en innovatie

Ondersteuning
voor thuiswonenden

Clïëntondersteuning

Ruimte voor
vakmanschap

Complexe zorg voor mensen met een verstandelijke beperking

De toegang en kwaliteit van zorg voor mensen met een verstandelijke beperking en een complexe zorgvraag staat steeds meer onder druk. Daarom wordt er gewerkt aan vernieuwende oplossingen en een betere samenwerking tussen zorgorganisaties en sectoren, om de zorg klaar te maken voor de toekomst.

Mijlpalen in 2025

- 47 zorgorganisaties doen mee aan het Ontwikkelprogramma Complexe Zorg. Ze werken aan hun eigen vraagstukken voor duurzame verandering in hun werkwijze, met begeleiding van experts. Ook delen zij ervaringen en kennis met elkaar.
- De zorgprestatie VG7-Plus voor mensen met een verstandelijke beperking en complexe zorgvraag is per 1 januari 2026 ingevoerd.
- Er zijn belangrijke stappen gezet voor een landelijke kennisinfrastructuur (netwerk) voor mensen met EVB+ en LVB+. Zorgaanbieders en kennispartners maakten hier samen afspraken over. De subsidie is toegekend.
- Zorgkantoren en zorgaanbieders bespraken knelpunten rondom de wachtlijsten. Zoals schaduwwachtlijsten en wie verantwoordelijk is voor het dossier. Samen zoeken ze oplossingen die zoveel mogelijk aansluiten op bestaande initiatieven.
- Voor personen met een complexe zorgvraag is een nieuw formulier om aan te melden bij een nieuwe woon- of verblijfplek. Dit formulier helpt om het gesprek te openen over een passende plek.
- Er zijn concrete aanbevelingen gedaan over samenwerken aan zorg voor mensen met een verstandelijke beperking en psychische problemen.
- Er is een brief naar de Tweede Kamer met een plan van aanpak voor het voorkomen van onnodige verzwarende van zorgvragen.

Vooruitblik

- Diverse kennisproducten over wat er geleerd is in het Ontwikkelprogramma Complexe zorg worden opgeleverd.
- Er wordt gewerkt aan beter zicht op mensen op de wachtlijst.
- Er komt een plan van aanpak voor de samenwerking tussen GHZ en GGZ.
- Er wordt gewerkt aan een gezamenlijke kennis-agenda voor (Z)E(V)MB. Hiervoor worden bijeenkomsten georganiseerd.
- Het NCJ heeft de werkwijze Integrale vroeghulp (IVH) uitgewerkt, die nu wordt ingediend voor erkenning 'effectieve jeugdinterventie'. Kennis wordt gedeeld via de nieuwe website en kennissessies voor gemeenten.
- Er komt een overzicht van initiatieven die bijdragen aan het toekomstbestendig organiseren van de complexe zorg.

*“Een gezamenlijke visie
die iedereen toepast,
biedt houvast.”*

Mensen met een licht verstandelijke beperking (LVB) meer inzet ervaringsdeskundigheid en bekendheid over LVB

Ook in 2025 is gewerkt aan meer bewustwording en kennis over LVB bij professionals. De focus lag op de huisartsenzorg. Zij hebben nu meer hulpmiddelen om de zorgverlening beter af te stemmen op mensen met LVB. De STERKopleiding die deelnemers opleidt tot ervaringsdeskundigen heeft nu een vervolg met specialisaties, zoals co-projectmedewerker of co-trainer.

Mijlpalen in 2025

- Gemeenten Nijmegen en Losser werkten samen met ervaringsdeskundigen actieprogramma's uit. Het doel: zorgen voor meer bewustwording en betere toegankelijkheid voor mensen met een licht verstandelijke beperking. Ook worden ervaringsdeskundigen beter betrokken bij het maken van beleid.
- 65 deelnemers rondden eind 2025/begin 2026 de STERKopleiding tot gecertificeerd ervaringsdeskundige af, op 11 STERKplaatsen in Nederland. Diploma-uitreikingen zijn verspreid over het jaar in 2026.
- Huisartsen hebben nu meer hulpmiddelen om een LVB eerder te herkennen. Zo kunnen ze passender ondersteunen en zorg verlenen.
- Om de inzet van ervaringsdeskundigen bij (zorg)organisaties te stimuleren, zijn inspirerende vlog filmpjes gemaakt door ervaringsdeskundigen. Deze praktijkvoorbeelden worden in het voorjaar van 2026 gedeeld. De verkenning onder VGN-lidorganisaties laat zien hoe ervaringsdeskundigen worden ingezet en wat nog beter kan.

Vooruitblik

- Het specialisatietraject van de STERKopleiding wordt doorontwikkeld.
- De acties uit de actieprogramma's van de pilot LVB in de gemeente worden opgepakt.
- Er wordt gewerkt aan het duurzaam betrekken van ervaringsdeskundigen bij het maken van beleid.

*“Een onzichtbare
beperking vraagt om
zichtbaar begrip: zie de mens!
Stem zorg en ondersteuning
daarop af.”*

Clïëntondersteuning snellere weg naar passende zorg en ondersteuning

Iedere inwoner heeft recht op een onafhankelijke cliëntondersteuner (OCO). Een OCO helpt bij het organiseren van zorg, onderwijs, welzijn, werk en inkomen. Deze functie moet beter herkenbaar en vindbaar zijn. Daarom is op verschillende manieren gewerkt aan de kwaliteit en bekendheid. Zo is onderzocht hoe de toekomst van cliëntondersteuning eruit kan zien. Ook maken steeds meer mensen gebruik van gespecialiseerde cliëntondersteuning (GCO).

Mijlpalen in 2025

- Net als in 2024, zijn 25 nieuwe gemeenten aan de slag gegaan om de bekendheid en kwaliteit van cliëntondersteuning in hun gemeente te verbeteren. Hiervoor maakten zij gebruik van een specifieke uitkering (SPUK).
- Movisie ontwikkelde een stappenplan voor gemeenten om planmatig te werken aan meer bekendheid van cliëntondersteuning. Dit stappenplan wordt gedeeld met projectleiders van de SPUK-gemeenten, via bijeenkomsten en de nieuwsbrief van Movisie over cliëntondersteuning.
- Significant heeft onderzoek gedaan naar de (maatschappelijke) effecten van GCO voor cliënten en naasten. GCO blijkt van grote meerwaarde voor cliënten en naasten. Denk bijvoorbeeld aan betere kwaliteit van leven, snellere en betere toeleiding naar zorg en meer deelname aan de samenleving. Het onderzoek biedt ook inzicht in de mogelijke toekomstige (financiële) omvang van GCO. De uitkomsten worden gebruikt voor de structurele borging van GCO na 2028.

Vooruitblik

- Medio 2026 wordt de eindrapportage opgeleverd over de verkenning naar domeinoverstijgende cliëntondersteuning. Hierin staan verschillende scenario's voor de toekomstige inrichting van cliëntondersteuning
- De maatschappelijke kosten- en batenanalyse over de cliëntondersteuning wordt opgeleverd. Het onderzoek laat zien wat de huidige cliëntondersteuning in de Wmo en Wlz kost en wat dit oplevert.
- In 2026 wordt een besluit genomen over de inzet van GCO na 2028 en de financiering hiervan.

*“Als GCO-er
heb ik de vrijheid
in denken en handelen,
zodat ik kan doen
wat écht nodig is.”*

Zorgtechnologie en innovatie voor meer zelfstandigheid en kwaliteit van leven

De inzet van technologie en (sociale) innovaties wordt steeds normaler. Hiermee zijn mensen met een beperking zelfstandiger met meer kwaliteit van leven. Ook het werk voor zorgprofessionals wordt leuker en makkelijker. In 2025 zijn veel inzichten en kennis van de afgelopen jaren gedeeld met (zorg)organisaties. Bijvoorbeeld via de Dataweek XL in november, met ongeveer 480 deelnemers.

Mijlpalen in 2025

- De InnovatieRoute kreeg een grote update. Het is nu overzichtelijker, heeft minder stappen en de methodes zijn makkelijker te gebruiken met in te vullen documenten.
- Het programma Innovatie-impuls Gehandicaptenzorg 2 publiceerde een gids voor bestuurders, MT en programmamanagers. Deze gids helpt hen en de organisatie bij het opschalen van technologie.
- Het programma Leren Werken met Data deelde veel kennis, bijvoorbeeld over AVG en privacy rondom data-ondersteund werken. Ook deed het onderzoek naar de vier belangrijke thema's rondom data in de gehandicaptenzorg.
- Ervaringsdeskundigen gaven het lesprogramma Techno...logisch, toch? 38 keer aan in totaal 704 (toekomstige) zorgmedewerkers.
- Binnen het programma Begeleiding a la carte 2 (BALC) is gewerkt aan de ontwikkeling van 11 kennisproducten, samen met zorgaanbieders. In het Twinkelmagazine vind je concrete voorbeelden van deze sociale innovaties. Ook waren er 7 leernetwerkbijeenkomsten met 12 deelnemende organisaties.

Vooruitblik

- Er start een campagne om InnovatieRoute bekender te maken. Mensen in de gehandicaptenzorg leren zo om technologie goed en meer te gebruiken.
- Het lesprogramma Techno...logisch, toch? probeert een vaste plek te krijgen op mbo- en hbo-scholen.
- Halverwege 2026 wordt de eindrapportage van BALC 2 gedeeld, met een terugblik op het programma, de werkwijze en de resultaten.
- Op 3 maart 2026 was het Congres Persoonsgerichte Zorg. Daar zijn de resultaten van BALC 2 gedeeld met ongeveer 200 bezoekers.

*“Betrek mensen
met een beperking
bij zorgtechnologie.”*

Ruimte voor vakmanschap en een gezonde arbeidsmarkt

In 2025 lag de focus op samenwerking om (zorg)professionals voor de gehandicapten-zorg te boeien, binden en benutten. Professionals hebben hun vak bijvoorbeeld zelf doorontwikkeld. Beroepsorganisaties onderzochten toekomstige functies en beroepen. Daarnaast ontstonden er regionale samenwerkingen om samen te werken aan modern werkgeverschap (een goede werkgever zijn voor medewerkers).

Mijlpalen in 2025

- In juni werd de vijfde ambassadeursleergang afgerond. Er zijn meer dan 70 begeleiders en verpleegkundigen opgeleid tot ambassadeur. De meesten werken lokaal.
- Het team van RegioKracht in de zorg helpt zorginkopers, bestuurders en programma-managers om samen te werken in de regio. Zij brengen organisaties bij elkaar en ondersteunen hen. Zo hielpen ze het regionale samenwerkingsverband FRIS bij het opzetten van regionaal werkgeverschap in de provincies Groningen, Friesland en Drenthe.
- De beroepsorganisaties schreven samen een adviesstuk over toekomstige functies en beroepen in de gehandicaptenzorg.
- Het Tranzo-rapport werd vorig jaar opgeleverd. Dit onderzoek laat zien hoe organisaties de ervaringskennis van mensen met een beperking en hun netwerk beter kunnen inzetten. Cliëntenorganisaties maken een plan voor hoe ze met de adviezen aan de slag gaan.
- Een nieuwe groep professionals schreef zich in voor de pilot Beroepsregistratie. De 200 deelnemers mogen gratis opleidingen en trainingen volgen. De Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN) onderzoekt de resultaten van de pilot.

*“Anders werken
en anders
organiseren
begint met
samenwerken.”*

Vooruitblik

- Er wordt onderzocht of het programma RegioKracht in de zorg nog een keer wordt uitgevoerd.
- Cliëntenorganisaties gaan werken aan gelijkwaardige samenwerking, zoals staat beschreven in het Tranzo-rapport.

Ondersteuning voor thuiswonenden met een levenslange levensbrede beperking

Mensen met een levenslange en brede beperking hebben soms zorg of ondersteuning van professionals nodig. Dit moet aansluiten op hun specifieke behoeften. In 2025 is het belang van passende ondersteuning thuis verder onderzocht. Ook is er verder gewerkt aan de passende beschikkingsduur vanuit de Wmo2015 bij een levenslange ondersteuningsbehoefte.

Mijlpalen in 2025

- Er is een rapport opgeleverd over de toegang en ondersteuning vanuit de Jeugdwet en Wmo2015. Het laat zien wat wel en niet werkt voor kinderen en volwassenen met een levenslange levensbrede beperking. Gemeenten kunnen zo goed aansluiten bij hun ondersteuningsbehoefte.
- Er is een [inspiratiemagazine](#) gemaakt over het werken met langdurige en passende beschikkingsduur. Hierin staan voorbeelden, informatie en tips voor gemeenten om zelf aan de slag te gaan.
- Met de projectgroep Domeinoverstijgend indiceren (onderdeel [AZWA](#)) is besproken wat mensen met een levenslange levensbrede beperking belangrijk vinden bij gezamenlijk indiceren. Gezamenlijk indiceren houdt in dat een wijkverpleegkundige ook mag indiceren voor Wmo-ondersteuning, zoals voor hulpmiddelen.

Vooruitblik

- Er worden een webinar en leersessie(s) georganiseerd voor beleidsmakers, managers en andere professionals in het sociaal domein. Deze gaan over de toegang en ondersteuning bij langlopende en meervoudige ondersteuningsvragen. Behandeld wordt onder andere: de laatste inzichten, knelpunten en oplossingen.
- Er loopt een onderzoek naar hoe gemeenten passend beschikken in de Wmo2015. Zo wordt duidelijker waar en wanneer met langdurige indicaties wordt gewerkt.
- Gemeenten, zorgkantoren en (naasten van) mensen met een beperking bekijken samen de knelpunten en oplossingen in de overbruggingszorg van Wmo2015 en de Jeugdwet naar de Wlz. We spreken van overbruggingszorg als er al een Wlz-indicatie is, maar nog geen zorg vanuit de Wlz.

“Door echt open te luisteren, kun je ondersteuning bieden die niet alleen helpt op korte termijn, maar een heel leven.”